

**МОНГОЛ УЛСАД ИМПОРТООР ОРЖ ИРЖ БУЙ ГОЛ НЭРИЙН БАРАА
БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ТАЛААРХ ЛАВЛАГАА МЭДЭЭЛЭЛ /2005 - 2011/**

Ц. Норовдондог (Ph.D), Ч. Онончимэг, Ц. Элбэгзаяа

Оршил

Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Шинэбаярын ирүүлсэн захиалгын дагуу “Монгол Улсын импортын гол нэрийн бараа бүтээгдэхүүний талаархи лавлагаа мэдээлэл” -ийг 2005-2011 оны эхний хагас жилийн байдлаар УИХ -ын Тамгын газрын Судалгааны төвийн макро эдийн засгийн багийн судлаач Ч. Онончимэг, Ц. Элбэгзаяа нар хийж гүйцэтгэлээ.

Судалгааны бүтэц

Монгол Улсын импортын гол нэрийн бараа бүтээгдэхүүний талаарх лавлагаа мэдээллийг дараахь бүтэцтэйгээр хийж гүйцэтгэлээ. Нэгдүгээр хэсэгт, Монгол Улсын гадаад худалдааны импортын өнөөгийн байдал болон импортын бараа бүтээгдэхүүнд голлох байр суурь эзэлж буй бүтээгдэхүүнийг сонгон сүүлийн 5 жилийн хугацаан дахь динамик үзүүлэлтийг гаргалаа. Дараагийн хэсэгт, Гадаад худалдааны статистик үзүүлэлтээс импортын бараа бүтээгдэхүүнд хамаарах ойлголтууд, импортоор орж ирж буй гол нэрийн бараа бүтээгдэхүүний сонголт болон тэдгээрээс гол нэрийн 50 бараа бүтээгдэхүүний жагсаалтыг 2005-2011 оны эхний хагас жилийн байдлаар гаргасан болно. Мөн түүнчлэн гадаад худалдааны өнөөгийн байдлын мэдээллийг тоймлон хүргүүлж байна.

1. Монгол Улсын гадаад худалдааны импортын өнөөгийн байдал болон импортын бараа бүтээгдэхүүнд голлох байр суурь эзэлж буй бүтээгдэхүүний талаарх мэдээлэл

Манай улс 2011 оны эхний эхний 7 сарын байдлаар нийт 3442.4 сая ам.долларын импорт хийсэн нь өнгөрсөн оны мөн үеэс 2.1 дахин буюу 1773.2 сая ам.доллараар өссөн байна. Энэхүү өсөлтөд: хүнд машин, механизм, тоног төхөөрөмж, сэлбэг хэрэгслийн импорт 114.3%-иар өсч 627.0 сая ам.долларт, нефтийн импорт 71.8%-иар өсч 581.1 сая ам.долларт, тээврийн хэрэгслийн импорт 3.1 дахин өсч, 578.5 сая ам.долларт тус тус хүрсэн нь голлон нөлөөлсөн гэж үзэж байна.

Манай улсын гадаад худалдааны импортын гол нэрийн бараа бүтээгдэхүүнд согтууруулах ундаа, тамхи гол хувийн жинг эзэлдэг бөгөөд эдгээр нэр төрлийн бүтээгдэхүүнийг сүүлийн 5 жилийн байдлаар авч үзлээ. Бусад бараа бүтээгдэхүүний талаарх мэдээллийг дэлгэрэнгүй хүснэгтээр судалгааны хоёр дахь хэсэгт харууллаа.

Импортын гол нэрийн бараа бүтээгдэхүүн дотроос онцгой албан татвар ногдуулах бараанд:

- Бүх төрлийн согтууруулах ундаа
- Янжуур болон түүнтэй адилтгах бусад тамхи
- Дүнсэн болон түүнтэй адилтгах задгай тамхи
- Автобензин, дизелийн түлш
- Суудлын автомашин хамаардаг.

Онцгой албан татвартай барааны импортыг өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулбал 63.1%-иар буюу 284.7 тэрбум төгрөгөөр, ногдуулсан татвараар 53.5% -иар буюу 74.0 тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн байна.

Хүснэгт 1.1

Эх сурвалж: Гаалийн Ерөнхий газар.

Үзүүлэлт		Хэмжих нэгж	2010.06 сарын гүйцэтгэл		2011.06 сарын гүйцэтгэл		Хувь		Зөрүү -,+	
			Тоо	Үнэ мян. төг	Тоо	Үнэ мян. төг	тоо	Үнэ	Тоо	Үнэ мян. төг
Үнийн дүн			xxx	451362843	xxx	736127906		163.1	xxx	284765063
Согтууруулах ундаа		л	9024954	10083776	10903564	11110024	120.8	110.2	1878610	1026248
Үүнээс	Шар айраг	л	8320323	7365732	9910712	7378448	119.1	100.2	1590389	12716
	Дарс	л	664085	1948506	909997	2620476	137.0	134.5	245912	671970
	Архи, Виски	л	40546	769538	82855	1111100	204.3	144.4	42309	341563
Тамхины дүн			xxx	15035481	xxx	26538120		176.5		11502640
Үүнээс	Янжуур тамхи	мян.ш	430052	11937251	807839	23574488	187.8	197.5	377787	11637237
	Дүнсэн тамхи	кг	594520	3098229	571330	2963632	96.1	95.7	-23190	-134597

Судалгааны эмхтгэл, IX боть

Нефть бүтээгдэхүүн		тн	316656	347917476	400735	481586957	126.6	138.4	84079.8	133669481
Үүнээс	Бензин 90 хүртэл окт.	тн	55505	58754369	58775	64731604	105.9	110.2	3269.7	5977235
	Бензин 90 дээш окт.	тн	67896	76813119	90432	100302829	133.2	130.6	22536.1	23489710
	Дизелийн түлш	тн	193254	212349988	251528	316552524	130.2	149.1	58273.9	104202536
Автомашин		ш	9092	78326110	20413	216892805	224.5	276.9	11321.0	138566695

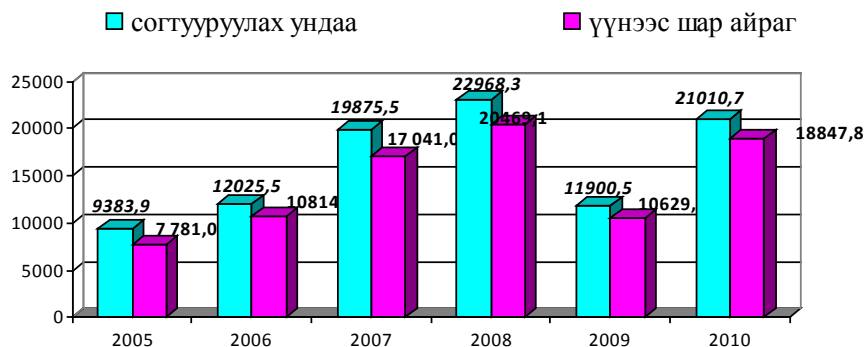
2011 оны эхний 6 сарын байдлаар импортын гаалийн албан татвар өнгөрсөн оны мөн үеэс 71106.6 сая төгрөгөөр, архи тамхины онцгой албан татвар 5118.2 сая төгрөгөөр, автобензин дизелийн түлшний онцгой албан татвар 6131.3 сая төгрөгөөр, суудлын автомашины онцгой албан татвар 22268.2 сая төгрөгөөр, нэмэгдсэн өртгийн албан татвар 157005.7 сая төгрөгөөр, автобензин дизелийн түлшний албан татвар 764.9 сая төгрөгөөр, импортын шар айрагны онцгой албан татвар 141.7 сая төгрөгөөр тус тус өссөн байна.²⁰

Онцгой албан татвартай бараа. Онцгой албан татвартай барааны импортын тоо хэмжээг 2011 оны эхний хагас жилийн байдлаар өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулж авч үзвэл:

- **Согтууруулах ундаа** 20.8%-иар буюу 1878.6 мянган литрээр өссөн байна. Үүний дотор шар айраг 19.1%-иар буюу 1590.4 мянган литрээр, дарс 37.0%-иар буюу 245.9 мянган литрээр, архи виски 104.3%-иар буюу 42.3 мянган литрээр тус тус өссөн байна.

Зураг 1.1

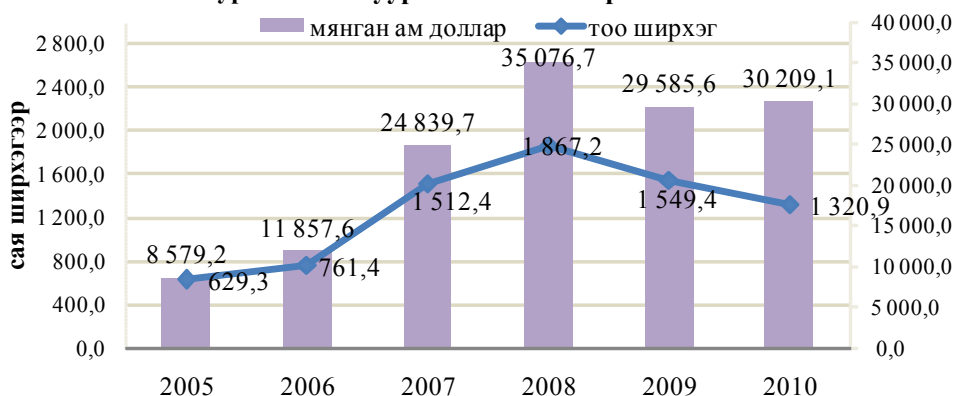
Согтууруулах ундааны импортын хэмжээ
/сүүлийн 5 жилийн байдлаар мянган литрээр/

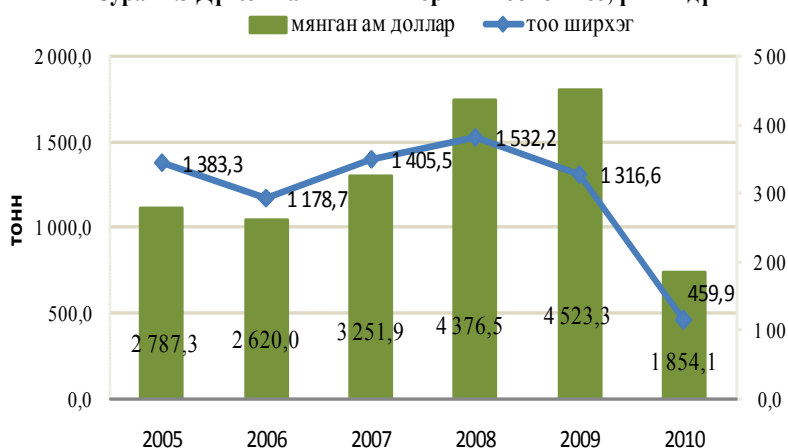
- ✓ **Янжуур тамхи** 87.8%-иар буюу 377787 мянган ширхэгээр өсч, дүнсэн болон задгай тамхи 3.9%-иар буюу 23.2 тонноор буурчээ.

²⁰ Гаалийн Ерөнхий газар, 2011/7 сарын статистик

Зураг 1.2 Янжуур тамхины импортын хэмжээ

Зураг 1.3 Дүнсэн тамхины импортын тоо хэмжээ, үнийн дүн

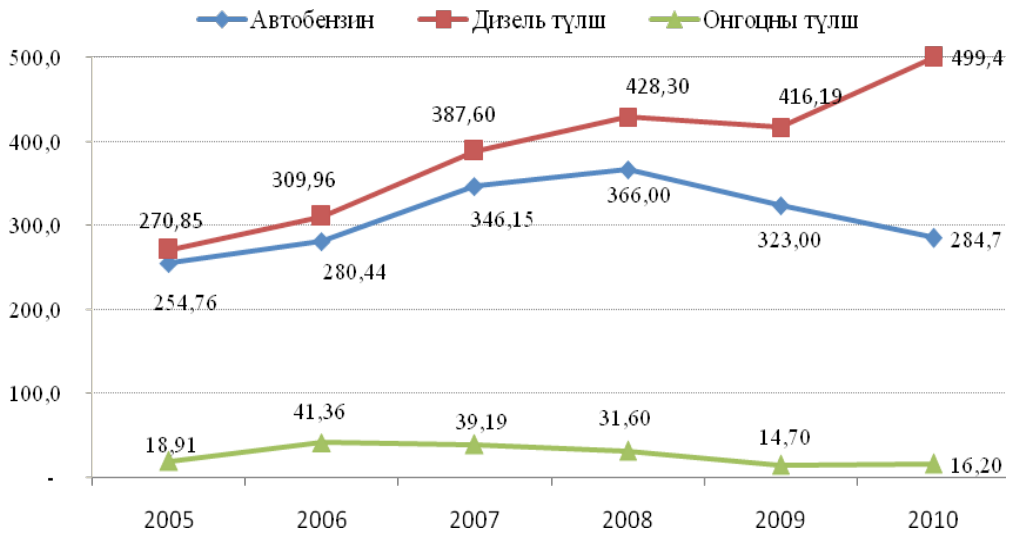

- ✓ **Нефть бүтээгдэхүүн** 2011 оны эхний хагас жилд тоо хэмжээгээрээ өнгөрсөн оны мөн үеэс 26.6 %-иар буюу 84079.8 тонноор өссөн байна. Үүнээс 90 хүртэл октантай автобензиний импорт 3269.7 тонноор, 90-ээс дээш октантай автобензин 22536.1 тонноор, дизелийн түлш 58273.9 тонноор тус тус өссөн.

Автобензин, дизелийн түлшний хэрэглээ жил ирэх тусам нэмэгдэж байгаа бөгөөд уул уурхайн томоохон төслийн бүтээн байгуулалт эхэлсэн, барилгын салбарын сэргэлт, хүн амын автомашины хэрэглээний өсөлт зэргээс шалтгаалан нефтийн бүтээгдэхүүний импортын хэмжээ өссөөр байна.

Зураг 1.4 Нефтийн бүтээгдэхүүний импортын хэмжээ (мян.тонн)

Судалгааны эмхтгэл, IX боть

- ✓ **Суудлын автомашины** импорт 124.5%-иар буюу 11321 ширхэгээр өнгөрсөн оны мөн үеэс өссөн байна.

Монгол Улсад сүүлийн үед импортоор орж ирж буй суудлын авто машины тоо эрс өссөн бөгөөд нийт автомашины 50 хувь нь нийслэл хотод ашиглагдаж байна. Мөн сүүлийн 10 жилд нийслэл хотын автомашины тоо 1.7 дахин, үүний дотор суудлын автомашины тоо хоёр дахин өссөн байна. 2009 оны байдлаар Монгол Улсад бүртгэгдсэн 306.3 мянган автотээврийн хэрэгслийн 252.5 мянга нь автомашин бөгөөд үүний 69.9 хувь нь суудлынх, 21.3 хувь нь ачааных, 5.6 хувь нь автобус, 3.5 хувь нь тусгай зориулалтын автомашин байна гэсэн тоо баримт байна.

Импортын гол нэрийн бараа, түүхий эд 2011 оны эхний 7 сарын байдлаар

Хүснэгт 1.2

Д/д	Нэр төрөл	2010 оны 7 сар	2011 оны 7 сар	Өөрчлөлт / хувиар/
1	Хүнд механизм, тоног төхөөрөмж сэлбэг хэрэгсэл	292,6	627,0	114,3%
2	Нефтийн бүтээгдэхүүн	338,3	581,1	71,8%
3	Тээврийн хэрэгсэл	186,2	578,5	210,7%
4	Хүнсний бүтээгдэхүүн	93,2	105,4	13,1%
5	Оффисын болон гэр ахуйн тавилга, хэрэгсэл	52,1	100,3	92,5%
6	Эм болон хими биологийн бүтээгдэхүүн, бордоо	31,9	46,5	45,8%
7	Төмөр хийц, металл бүтээгдэхүүн	13,3	34,3	157,3%
8	Төрөл бүрийн даавуу	1,0	1,1	10%
9	Бусад гол нэрийн бүтээгдэхүүн	64,1	109,3	70,4%

10	Бусад	596,5	1258,9	111,1%
	Нийт импорт	1669,2	3442,4	106,2%

Эх сурвалж:

Монголбанк. Монгол Улсын гадаад секторын талаарх мэдээлэл, 2011/7/28

Монгол улсад хэрэгжиж буй уул уурхайн төслүүдийн хүрээнд хөрөнгө оруулалтаар орж ирж буй хүнд машин механизм, тоног төхөөрөмжийн импортын тоо хэмжээ өсч, цаашид ч өсөх хандлагатай байна. Үүнд уул уурхайн зориулалттай машин техник, автомашин, нийтийн тээврийн хэрэгсэл болон газрын тосны бүтээгдэхүүний импортын дундаж үнэ нэмэгдсэнээс хамаарч импортын өсөлт экспортынхоос 48.7 пунктээр өндөр байна.

2011 оны эхний хагас жилийн мэдээгээр нийт импортын 80.3% буюу 2764.5 сая ам.долларыг валютын төлбөртэйгээр, 17.6% буюу 605.4 сая ам.долларыг хөрөнгө оруулалтаар нийлүүлсэн бараа эзэлж байна гэж Гаалийн ерөнхий газраас мэдээлэл хийгдсэн. Мөн эхний 7 сарын байдлаар Монгол Улсын нефтийн импорт огцом өслөө. Нийт 581.1 сая ам.долларын нефтийн бүтээгдэхүүн импортолсон нь өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 71.8%-иар өссөн байна.

Хоёр. Гадаад худалдааны импортын бараа бүтээгдэхүүнд хамаарах ойлголтууд,

Гадаад худалдааны статистик мэдээллийг ҮСХ-ны дарга, Сангийн сайд болон ГЕГ-ын даргын 2009 оны 2 сарын 17-ны өдрийн 01/17/42/069 тоот хамтарсан тушаалаар баталсан “Гадаад худалдааны барааны статистикийн үзүүлэлтийг тооцох аргачлал”-ын дагуу боловсруулдаг байна.

Энэхүү аргачлалд дурьдсанаар “импортын бараа бүтээгдэхүүн” гэдэгт худалдааны бүртгэлийн ерөнхий системийн дагуу дараахь урсгалыг хамааруулдаг байна. Үүнд:

- гадаадын барааг хилийн чанадаас дотоодын хэрэглээнд оруулах;
- гадаадын барааг хилийн чанадаас оруулж, дахин боловсруулан дотоодын хэрэглээнд оруулах;
- хилийн чанадаас гадаадын барааг гаалийн нутаг дэвсгэрт боловсруулахаар 1 жилээс дээшгүй хугацаагаар оруулах;
- гадаадын барааг хилийн чанадаас гаалийн баталгаат агуулах, үйлдвэрийн газар, барилгын талбай, тусгай бүсэд оруулах;
- гадаадын барааг гаалийн баталгаат үзэсгэлэнгийн газар болон татваргүй барааны дэлгүүрээс гаалийн нутаг дэвсгэрт оруулах;
- гадаадын барааг хилийн чанадаас чөлөөт бүсэд оруулах;
- хилийн чанадад боловсруулахаар гаргасан монголын барааг гаалийн нутаг дэвсгэрт буцаан оруулах;
- хилийн чанадад бүрмөсөн гаргасан монголын барааг гаалийн нутаг дэвсгэрт буцаан оруулах.

“Гадаад худалдааны экспорт, импортод оруулж тооцвол зохих бараа” гэдэгт

- мөнгөжөөгүй алт;
- гүйлгээнд ороогүй мөнгөн тэмдэгт, зоос, үнэт цаас;
- Засгийн газрын худалдааны хэлэлцээр, гадаад тусламжийн хөтөлбөр болон дайны нөхөн төлбөрийн дагуу эдийн засгийн нутаг дэвсгэрт оруулж, түүнээс гаргаж байгаа иргэний болон цэргийн зориулалттай бараа /төлбөр, хандив, зээл,

- солилцооны бараа хамаарна/;
- хүмүүнлэгийн болон буцалтгүй тусламжийн бараа;
- хөрөнгө оруулалтын бараа;
- цэргийн зориулалттай бараа;
- зорчигчийн арилжааны шинж чанартай бараа;
- консигнацийн бараа /улсын хил нэвтрэх үед өмчлөлийн эрх шилжээгүй, арилжих зорилго бүхий бараа, тухайлбал үзэсгэлэн, яармагт тавигдаж буй бараа/;
- арилжааны зориулалттай програм хангамж, бичлэг хийгдсэн аудио, видео хальс;
- толгой компани болон түүний шууд хөрөнгө оруулалтаар бий болсон охин компаний хооронд шилжүүлж буй бараа;
- цахилгаан эрчим хүч, хий, ус;
- улс хоорондын шуудан илгээмжийн арилжааны шинж чанартай бараа;
- шилжин суурьшигчдын үнэ бүхий эд хогшил;
- нэг ба түүнээс дээш жилээр түрээслэх бараа;
- хоосон лонх, сав, баглаа, боодол;
- тодорхой үнэ өртөг бүхий үйлдвэрлэлийн хаягдал, үлдэгдэл /тухайлбал, хаягдал лааз, хүнсний үйлдвэрлэлээс гарсан үлдэгдэл, хаягдал зэрэг/, аюултай хог хаягдал;
- усан онгоц, агаарын болон бусад тээврийн хэрэгсэл;
- Монгол улсын нутаг дэвсгэрт гадаадын нисэх онгоцонд олгосон түлш, шатахуун, хүнс болон бусад эд зүйл;
- Монгол улсын нутаг дэвсгэрт гадаадын нисэх онгоцноос дотоодын нисэх онгоцонд олгосон түлш, шатахуун, хүнс, бусад эд зүйл болон гадаадын нисэх онгоцноос дотоодын нисэх буудалд буулгасан бараа.

“Гадаад худалдааны экспорт, импортын тооцоонд оруулахгүй бараа” гэдэгт:

- мөнгөжсөн алт;
- гүйлгээнд оруулсан мөнгөн дэвсгэрт, зоос, үнэт цаас /үүнд гадаад валютын зузаатгал орно/;
- хилийн чанадад 1 жилээс дээшгүй хугацаагаар гаргасан, гаалийн нутаг дэвсгэрт 1 жилээс дээшгүй хугацаагаар оруулсан бараа;
- улс хооронд дамжуулан өнгөрүүлэх бараа;
- захиалгын сонин, тогтмол хэвлэл;
- захиалгын дагуу хийгдсэн програм хангамж, түүнийг агуулж байгаа диск, эх бичлэг хийгдсэн аудио болон видео хальс; захиалгаар хийгдсэн зураг төсөл;
- нэг жилээс дээшгүй хугацаагаар түрээслэх бараа;
- устгах бараа;
- дахин ашиглагдах эргэлтийн хоосон лонх, сав, баглаа, боодол;

“Барааны экспорт, импортод тооцогдохгүй, тусгайлан бүртгэх бараа” гэдэгт:

- давагдашгүй хүчин зүйлийн улмаас гарсан хохирлыг арилгах, барилга байгууламж барих зэрэг тодорхой зорилгоор гаалийн нутаг дэвсгэрт 1 жилээс дээшгүй хугацаагаар нэвтрүүлсэн машин механизмыг дотоодын хэрэглээнд оруулах эсхүл хилийн чанадад гаргах тохиолдолд;

- засварын зориулалттай бараа;
- улсын хилээр хууль бусаар нэвтрүүлсэн бараа зэрэг болно.

Манай улсын импортын бүтээгдэхүүний дийлэнх хэсгийг нефть, өргөн хэрэглээний бараа, машин тоног, төхөөрөмж, тэдгээрийн сэлбэг, эд анги, агаарын болон усан замын тээврийн хэрэгсэл, тэдгээрийн эд анги, химийн үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн эзэлж байна.

Дэлхийн бусад орнуудын жишгээс харахад импортоос хэт хараат байгаа байдал нь худалдааны өсөлтөнд сөргөөр нөлөөлж байгаагаас гадна тухайн импортын барааны нэр төрөл хэт олон байна. Мөн өсөлтөд нөлөөлж байгаа гол зүйл бол өөрийн оронд үйлдвэрлэж болох бүтээгдэхүүнийг гаднаас авч байна. Жишээлбэл нефть, өргөн хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүн юм. Нефтийн хувьд авч үзвэл нэг орноос хэт хамааралтай байгаа нь импортод нөлөөллөх бас нэгэн хүчин зүйл юм.

Монгол улсын гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт 2011 оны эхний 7 сарын байдлаар өмнөх оны мөн үеэс 80.3%-иар өсөхөд экспортын гол нэрийн 10 бүтээгдэхүүний хилийн дундаж үнэ 48.4%-иар, импортын гол нэрийн бараа, түүхий эдийн биет хэмжээ 70.0%-иар өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Судалгааны Хүснэгт 2.1-т Үндэсний Статистикийн Хороо болон Гаалийн Ерөнхий Газраас гаргасан гадаад худалдааны статистик мэдээлэлд тулгуурлан импортын бараа бүтээгдэхүүнд хамгийн өндөр хувийн жин эзэлж байгаа 50 бараа бүтээгдэхүүнийг сонгон 2005-2011 оны эхний хагас жилийн байдлаар мэдээллийг бэлтгэсэн болно.

Хүснэгт 2.1

Монгол Улсад импортоор орж ирж буй гол нэрийн бүтээгдэхүүний 2005-2011 оны эхний хагас жилийн жагсаалт²¹

(мян.ам.долл)

№	Бараа бүтээгдэхүүний нэр	Хэмжих нэгж	Статистик мэдээлэл										2011 он ¹ /эхний хагас жилийн байдлаар/	
			2005 он		2006 он		2007 он		2008 он		2009 он		2010 он	
			Тоо хэмжээ	Үнийн дүн	Тоо хэмжээ	Үнийн дүн	Тоо хэмжээ	Үнийн дүн	Тоо хэмжээ	Үнийн дүн	Тоо хэмжээ	Үнийн дүн	Тоо хэмжээ	Үнийн дүн
1	Өндөг	мян.ш	15136.6	637.5	23303.0	979.4	41278.6	1973.0	36800.3	2011.3	34778.5	2417.8	47582.8	3214.0
2	Төмс	т	40985.7	3078.2	35609.5	3633.6	30170.2	3629.8	35445.8	5086.2	23215.2	3183.4	8505.0	1846.2
3	Сонгино, сармис	т	5497.2	607.6	4272.8	619.6	1936.8	364.7	14358.8	2039.4	11230.4	2186.7	1494.5	2982.9
4	Алим, лийр	т	16278.3	3539.4	9437.4	2162.4	9962.6	2230.5	6473.8	1770.8	10049.2	2579.5	8338.4	2385.3
													3788.6	1267.1

²¹ 2005-2010 оны ЁСХ-ноос гаргасан статистикийн эмтхгэл

5	Ногоон цай	т		1478.9	578.6	2026.6	813.5	2504.2	1071.2	2659.7	1597.5	2522.8	1768.1	2268.9	1665.5	1322.6	1066.5
6	Цагаан будaa	т		13777.4	3672.0	19063.2	5223.8	28362.6	8147.9	27947.0	11103.8	19025.7	6424.4	25938.4	14 695.6	5085.8	2420.7
7	Шар будaa	т		8353.6	1647.5	7160.6	1455.9	5654.9	1208.1	3844.4	1211.7	1898.8	673.0	1 334.2	601,7	819.4	398.1
8	Улаан буудай	мян.т		97.5	15788.5	102.2	20051.7	92.8	21360.5	171.3	60391.1	114.7	30770.5	66.2	12 049,4	0.0	0.8
9	Гурил	мян.т		103.9	20023.9	105.6	21326.0	112.3	29048.2	132.9	54684.7	105.7	30430.8	65.2	15 642,9	40.1	15566.9
10	Ургамалын тос	т		223.5	177.6	118.7	94.5	3589.9	3780.1	1273.8	2122.4	6719.6	7164.0	8 709,1	10 729,1	2621.8	4445.9
11	Маргарин	т		4557.3	3597.7	5102.1	3980.1	5155.4	5463.3	4741.9	7661.9	3212.0	3939.7	5 101.0	6 531,1	2063.6	3037.2
12	Элсэн чихэр	т		26834.7	7008.9	26339.7	8769.9	36749.1	13258.6	42850.4	16800.9	26330.7	10683.8	37999,1	18 785,5	20888.7	12467.8
13	Хатуу чихэр	т		6016.9	5846.4	5447.2	5785.0	7057.5	8562.0	7262.4	11411.7	6737.9	10072.9	7 105.9	11 765,1	2753.3	5111.3
14	Амтлаг гурлин зүйлс	т		6113.6	7142.8	6675.1	8380.9	9182.8	12559.3	11210.6	21184.7	9210.1	16060.6	11863,0	20 417,2	7105.4	13182.2
15	Лаазалсан жимс, самар	т		61.4	40.0	35.7	22.8	34.1	20.6	230.7	114.6	10.3	12.6	21.0	28.8	16.0	20.6
16	Согтууруулах биш ундаа	мян.л		4189.7	1849.3	5492.7	2852.1	6551.0	3844.3	9938.6	7176.8	7165.4	5586.3	12464,3	9 989,0	9095.3	7161.9
17	Согтууруулах ундаа	мян.л		9383.9	7360.6	12025.5	9743.9	19875.5	18347.2	22968.3	22743.3	11900.5	11295.9	21 10,7	19 047,9	9506.8	8066.9
18	Үүнээс: Шар айраг	мян.л		7781.0	4470.1	10814.1	6742.7	17041.0	10777.8	20469.1	13621.3	0629.8	7254.1	18 47.8	12 166,3	8779.8	5105.0
19	Янжуур	сая.ш		629.3	579.2	761.4	11857.6	1512.4	24839.7	1867.2	35076.7	1549.4	29585.6	1 320.9	30 209,1	833.8	21442.6
20	Дүнсэн тамхи	т		1383.3	2787.3	1178.7	2620.0	1405.5	3251.9	1532.2	4376.5	1316.6	4523.3	459.9	¹ 228783,0 854,1	182.7	816.9
21	Автобензин	мян.т		254.8	122870.9	280.4	175043.8	346.2	239085.1	366.0	361522.6	323.0	223035.8	284,7		146.7	131456.2

22	Дизель түлш	мян.т	270.9	156926.7	310.0	204335.5	387.6	270702.6	428.3	467960.6	416.2	273888.1	499.4	39 678,2	249.0	251733.8
23	Онгоцны түлш	мян.т	18.9	11197.3	41.4	28707.3	39.2	29059.6	31.6	34496.6	14.7	11174.4	16,2	13 650,5	10.9	11636.1
24	Түлшний мазут	мян.т	4.9	1369.4	5.5	1974.0	7.6	2733.2	6.8	3783.2	4.6	1971.8	5,3	2 414,1	3141.3	1814.2
25	Цахилгаан эрчим хүч	сая. квт.ц	175.5	5564.8	241.8	6584.4	207.6	6366.9	197.6	7994.8	156.5	6398.8	262.9	13 527,1	68.3	5168.9
26	Азотын бордоо	т	13306.4	2777.8	20345.7	4333.8	18691.0	4266.0	27263.0	11950.4	23142.8	7726.3	31 54,1	9 367,4	17175.1	5718.6
27	Саван	т	6261.5	4405.4	6745.9	4960.1	6791.0	6500.6	6953.1	8314.0	5945.8	7224.4	5 586,8	8 365,5	3042.5	5169.0
28	Угаалгын нунтаг	т	2751.1	2384.9	3184.3	3161.7	4459.2	5113.7	5052.1	6976.3	5241.7	7087.8	5 496,3	7 648,7	2941.9	4353.5
29	Тунгаар савлагдсан эм	т	790.7	7874.8	813.2	10475.3	1068.6	16199.8	1217.7	23385.3	997.8	23004.6	1 192,0	30 788,4	2230.5	21182.5
30	Шинэ дугуй	мян.ш	121.2	8484.3	124.8	11431.3	186.6	18018.7	163.8	21899.0	111.2	21949.3	191.5	38 047,1	98.3	36885.0
31	Нийлэг мяндсан даавуу	мян. м²	10653.7	8545.7	8250.3	5808.7	4827.2	2991.3	3603.4	1766.5	1597.0	700.9	1 084,7	726.2	374.8	450.6
32	Хөвөн цаасан даавуу	мян. м²	8672.0	9851.9	9286.6	10916.8	3466.6	3752.9	1308.9	1241.2	332.9	153.2	434.6	180.6	109.2	126.8
33	Цонхны шил	мян. м²	818.5	1267.1	803.8	1350.8	936.3	1853.5	1436.6	4091.1	963.2	2405.0	923.4	2 318,7	309.4	880.4
34	Өрөөний агаар тохируулах техөөрөмж	ш	9650	855.6	14727	997.3	22172	1620.9	25957	2579.3	3109	1257.9	13 853	3 083,7	5955	2548.4
35	Хэвлэгч машин механизм тэдгээрийн туслах эд анги	ш	1463	349.5	1120	430.0	48329	5181.4	98255	8176.0	62998	4108.8	76 225	10 252,3	54820	6735.7
36	Хөргөх, хөлдөөх техөөрөмж	ш	29941	3174.9	29192	3156.1	54975	7639.6	75592	11896.1	41363	7470.2	69 105	14 649,3	49475	10509.7
37	Бульдозер, авто хусуур, индүүдэгч, тэгшлэгч, экскаватор	ш	358	35128.1	2134	16583.1	1249	55945.2	1402	86083.4	456	68279.2	771	101369.8	1111	159247.3

Судалгааны эмхтгэл, IX боть

38	Өргөгч, ачигч буулгагч зэргийн эд анги	МЯН.Ш	178.3	17326.5	221.8	21753.9	444.7	31715.5	285.8	42402.3	241.9	22556.7	234.3	45 157.4	2297.2	43750.9
39	Шороо, чулуу ялгах, холих машин	МЯН.Ш	145.8	24702.1	22.6	24149.4	20.6	23439.8	32192.0	40850.3	24686.0	25420.5	41.9	64 499.7	92.3	84293.6
40	Ахуйн цахилгаан хэрэгсэл	МЯН.Ш	93.5	2383.0	124.8	3985.0	162.2	5878.8	256.6	11296.8	143.0	6928.1	209.2	10 980.0	108.6	7650.3
41	Тоос сорогч	Е	25970	482.1	21860	423.3	1808	77.2	5457	223.3	3123	169.0	4 851	211.8	1445	88.7
42	Мэдээлэл боловсруулах машин түүний бүрдэл хэсэг	МЯН.Ш	114.0	13339.5	224.7	27809.7	89.7	12179.3	105.7	21941.6	57.1	14355.0	102.4	23 575.3	66.5	20418.2
43	Телефон цахилгаан шуудан холбооны аппарат	МЯН.Ш	34.3	19551.2	37.6	26578.1	151.2	39246.7	357.7	47839.7	231.3	45087.2	243.3	46 409.2	136.4	21659.1
44	Телевизор, видео монитор ба видео проектор	Е	41397	3415.6	43811	3890.6	67667	10024.5	91062	16265.7	49847	10564.5	113 475	22 197.7	115384	25101.7
45	Нийтийн тээврийн хэрэгсэл	Е	1639	7458.2	2341	8060.1	2791	13602.7	3172	16826.9	1178	30151.4	1 634	13 623.9	1274	13726.8
46	Хөнгөн тэрэг	Е	14366	51789.5	21784	81055.1	22150	100806.2	38526	189829.5	11658	71305.7	26 378	164396.7	22328	182313.0
47	Ачааны тэрэг	Е	6237	22617.8	7481	25327.1	13116	54198.4	18073	119213.0	4559	59236.1	12 221	208354.6	11331	260779.1
48	Тээврийн хэрэгслийн салбэг эд анги	МЯН.Ш	305.1	6226.6	313.2	6541.6	501.0	9620.5	511.8	10866.8	449.6	8144.0	621.3	16 343.8	301.2	12007.6

